

Sygn. akt II Ca 7/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Jarosław Gołębiowski
Sędziowie	SSO Dariusz Mizera (spr.) SSR del. Mirosława Makowska
Protokolant	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa A. S., K. S., D. S. i S. D.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) w O.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Opocznie

z dnia 31 sierpnia 2016 roku, sygn. akt I C 212/15

oddala apelację.

SSO Jarosław Gołębiowski

SSO Dariusz Mizera SSR Mirosława Makowska

Sygn. akt II Ca 7/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Opocznie po rozpoznaniu sprawy z powództwa A. S., K. S., D. S., S. D. przeciwko Skarbowi Państwa - (...)w O. o zadośćuczynienie

1. oddalił powództwo;
2. nie obciążył powodów kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Powódka D. S. prowadzi wraz z mężem punkt skupu złomu w D.. Działalność jest zarejestrowana na powódkę, ale jej mąż jest tam zatrudniony i „może wszystko robić”. W punkcie skupu zatrudnieni są także powodowie A. S. i S. D..

W dniu 7 czerwca 2013r. funkcjonariusze (...) w O. – S. C. i G. C. udali się na posesję powodów w O. przy ulicy (...).

Termin i miejsce wizyty policjantów zostały uzgodnione uprzednio z mężem powódki D. S. i ojcem pozostałych powodów – M. S., a jej celem miało być zabezpieczenie płaskorzeźby z mosiądzu z wizerunkiem C., mającej pochodzić z kradzieży.

Po przybyciu policjantów na posesję M. S. wydał im płaskorzeźbę. Na prośbę funkcjonariuszy okazał im worki , w których przechowywał mosiądz. Kiedy jeden z policjantów przeglądał rzeczy znajdujące się w workach, drugi z nich S. C. bez zgody M. S. zaczął oglądać rzeczy znajdujące się pod plandeką. Po zwróceniu uwagi przez M. S. na takie zachowanie, policjanci wyjęli legitymacje służbowe i oznajmili, że to jest przeszukanie. Policjanci dokonali przeszukania pomieszczeń garażu, kiosku a także przyczepy kempingowej. W przyczepie kempingowej policjanci otwierali szafki, drzwi lodówki, wywrócili materace, opróżnili reklamówki, w których znajdowały się brudne ubrania, w tym bielizna powodów. W czynnościach przeszukania wszystkich pomieszczeń uczestniczył M. S., wyszedł tylko w trakcie przeszukania przyczepy. Powódka D. S. widziała, jak policjanci zerwali plandekę oraz obserwowała z pewnej odległości moment, gdy wraz z mężem wchodzili do przyczepy kempingowej. Była obecna przy przeszukaniu ostatniego z pomieszczeń, tj. garażu. Pozostali powodowie byli przy przeszukaniu garażu. Zostali zawezwani do obserwowania tych czynności przez M. S. . Na prośbę ojca A. S. nagrał przebieg wydarzeń w garażu. Policjanci nie rozpytywali ani nie przesłuchiwali żadnego z domowników.

W trakcie czynności przeszukania pomieszczeń gospodarczych i przyczepy kempingowej policjanci mówili niewiele, nie krzykali. M. S. był bardzo zdenerwowany, podnosił głos, używał brzydkich słów.

Pod koniec czynności przeszukania , w momencie gdy policjanci stali pod garażem i spisywali protokół , przyszedł na posesję K. D. – obecny mąż powódki S. D.. Widział, że powódka była trochę wystraszona, speszona, wytłumaczyła narzeczonemu przyczynę obecności policji.

Nie było innych, bezpośrednich świadków zdarzenia.

Dalsza rodzina o bytności policji na posesji dowiedziała się z rozmów z powodami.

Policjanci przyjechali na czynności nieoznakowanym radiowozem, w ubraniach cywilnych.

Podczas czynności nic nie zginęło ani nie zostało uszkodzone. Policjanci nie zabezpieczyli innych rzeczy.

Postanowieniem z dnia 14.06.2013 r. sygn. akt Ds 752/13 Prokurator Rejonowy w Opocznie zatwierdził przeszukanie przeprowadzone bez polecenia prokuratora w wypadku nie ciepiącym zwłoki pomieszczeń gospodarczych M. S. zam. O. ul. (...).

Na skutek zażalenia M. S. Sąd Rejonowy w Opocznie postanowieniem z dnia 18.11.2013 r. sygn. akt II Kp 164/13 uchylił postanowienie Prokuratora Rejonowego w Opocznie z dnia 14.06.2013r. o zatwierdzeniu przeszukania. W uzasadnieniu postanowienia Sąd stwierdził, że zaskarżone postanowienie wydane zostało z naruszeniem art. 224 § 1 k.p.k. , bowiem po wydaniu przedmiotu, który był celem przeszukania brak było podstaw do prowadzenia przeszukania.

W dniu 17 marca 2014r. pomiędzy (...) w O. a M. S. została podpisana ugoda, w treści której (...) złożył M. S. i członkom jego rodziny wyrazy ubolewania z powodu naruszenia ich dóbr osobistych spowodowanych czynnością przeszukania pomieszczeń gospodarczych znajdujących się na posesji w O. przy ulicy (...) bez merytorycznych podstaw do zarządzenia tej czynności. Jednocześnie (...)w O. zobowiązał się do podjęcia wszelkich działań mających na celu

unikanie tego typu sytuacji w przyszłości. M. S. w ugodzie oświadczył, że pomiędzy stronami doszło do zażegnania sporu związanego z w/w zdarzeniem i jego roszczenie zostało w pełni i całkowicie zaspokojone.

Pismem z dnia 24.10.2014 r. powodowie reprezentowani przez pełnomocnika wezwali pozwanego do dobrowolnej zapłaty zadośćuczynienia w kwotach dochodzonych niniejszym pozwem.

Pozwany pismem z dnia 13.11.2014 r. odmówił zapłaty zgłoszonych roszczeń.

Mając takie ustalenia Sąd Rejonowy zważył, iż ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Służby Celnej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego (Dz. U. Nr 53, poz. 548 ze zm.) w art. 9 przewiduje, że odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone osobom trzecim przez wskazanych w jej przepisach funkcjonariuszy przy wykonywaniu obowiązków służbowych oparta jest na zasadach przewidzianych w Kodeksie cywilnym. Tym samym Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez tychże funkcjonariuszy po 01.09.2004 r. (weszła w życie ustawa nowelizacyjna z 17.06.2004 r. ; Dz. U. Nr 162, poz. 1692) jak za własny czyn.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykorzystaniu władzy publicznej przewiduje art. 417 § 1 k.c.

Przesłankami odpowiedzialności zgodnie z powyższym przepisem są: szkoda, fakt jej wyrządzenia przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej oraz łączący te zdarzenia normalny związek przyczynowy. Z uwagi na lokalizację przepisów art. 417 k.c. i nast. w Tytule VI - „Czyny niedozwolone” nie można wykluczyć odpowiedzialności władzy publicznej z tytułu naruszenia dóbr osobistych.

W niniejszej sprawie pełnomocnik powodów żądanie pozwu uzasadnia tym, że w wyniku zdarzenia z dnia 7.06.2013 r. doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów i jako podstawę prawną roszczenia wskazuje art. 417 k.c. w zw. z art. 23, 24 i 448 k.c. (vide: pismo procesowe z dnia 29.01.2016 r. k.45).

Charakter naruszonego dobra osobistego nie jest w art. 448 k.c. bliżej określony. Oznacza to, że przepis ten ma zastosowanie w razie naruszenia wszelkich dóbr osobistych, zarówno wymienionych w art. 23, jak i tam niewymienionych, jednakże pod warunkiem, że korzystają one z ochrony prawa.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń wynika, że przeszukanie pomieszczeń gospodarczych i przyczepy kempingowej na posesji powodów w O. w dniu 7.06.2013r. było dokonane przez funkcjonariuszy(...) w O. bez merytorycznych podstaw do zarządzenia tej czynności. Od momentu wydania przez M. S. przedmiotu, który był celem przeszukania, jego dalsze prowadzenie było nieuprawnione, pozbawione podstawy prawnej.

Spełniona zatem została przesłanka z art. 417 § 1 k.c. niezgodnego z prawem działania przy wykonywaniu władzy publicznej.

Pełnomocnik powoda zarzuca, że w wyniku takiego działania doszło do oczywistego naruszenia dóbr osobistych wszystkich powodów. Pełnomocnik nie precyzuje jakie konkretnie dobra osobiste zostały naruszone. Przeprowadzony materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, że doszło do naruszenia nietykalności mieszkania, którego ochronę przewiduje art. 50 Konstytucji RP. Jak wyjaśniła powódka D. S. : „zakłócono domowy spokój”. Powodowie nie nazwali i nie udowodnili naruszenia innych dóbr osobistych.

Zdaniem Sądu naruszenie przez funkcjonariuszy policji w dniu 7.06.2013 r. nietykalności mieszkania powodów zasługuje na zdecydowaną krytykę, ale nie uzasadnia w okolicznościach niniejszej sprawy zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego na rzecz powodów. Zasądzenie zadośćuczynienia ma charakter fakultatywny i od oceny sądu zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie, nawet jak spełniona została przesłanka w postaci bezprawności naruszenia dobra osobistego. Podstawowymi kryteriami są tutaj: rozmiar i intensywność doznanej krzywdy (ocenianej według miar zobiektywizowanych , a nie subiektywnych odczuć) , stopień negatywnych

konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo.

W niniejszej sprawie termin i miejsce czynności z udziałem policji były uzgodnione wcześniej z krewnym powodów M. S.. Wyżej wymieniony mógł zapobiec przyjazdowi policji na posesję mieszkalną, tj. dostarczyć płaskorzeźbę na teren prowadzonej działalności gospodarczej i tam wydać rzecz. Zwłaszcza, że czynności z udziałem policji na terenie skupu złomu już wcześniej miały miejsce. Tym samym uniknąłby „zainteresowania” ze strony potencjalnych gapiów czy sąsiadów. Zauważyć jednak należy, że powodowie nie udowodnili, by - poza ówczesnym narzeczonym powódki S. D., przybyłym w końcowej fazie czynności – byli inni świadkowie tego zdarzenia. Nie można zatem mówić, by zdarzenie to wywołało jakąś reakcję w społeczeństwie, a tym bardziej negatywną. Czynności były przeprowadzone na zewnątrz posesji, nie naruszyły miru samego domu mieszkalnego, policjanci nikomu nie ubliżali, nie podnosili głosu w przeciwieństwie do M. S.. Powodowie dobrowolnie wzięli udział w pewnych fazach tych czynności, nie byli do nich przyzwożani przez policję. W toku czynności nic nie zginęło ani nie zostało uszkodzone.

Mając powyższe na uwadze Sąd odstąpił od zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz powodów. Oceniając całokształt okoliczności sprawy Sąd uznał, że zawarte w ugodzie z dnia 17.03.2014r., podpisanej przez pozwanego z M. S. , przeprosiny pod adresem wyżej wymienionego i członków jego rodziny są wystarczające z punktu widzenia ochrony interesów pokrzywdzonych powodów.

Treść ugody była znana powodom przed wystąpieniem z roszczeniami finansowymi.

Działając na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd nie obciążył powodów kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego. Sąd miał na względzie, że w okolicznościach sprawy doszło do bezprawnego działania przy wykonywaniu władzy publicznej, a oddalenie powództwa wynikało jedynie z odmiennej, zobiektywizowanej oceny rozmiaru krzywdy, konsekwencji naruszenia chronionego dobra dla powodów i przyjętego środka, adekwatnego do usunięcia skutków naruszenia.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyli powodowie za pośrednictwem swojego pełnomocnika zaskarżając wyrok w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, dotyczących okoliczności przeprowadzenia przeszukania w dniu 7 czerwca 2016 r. prowadzącą do zaniżonej oceny rozmiaru krzywdy powodów i w konsekwencji do oddalenia powództwa.

Wskazując na powyższy zarzut wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości w stosunku do wszystkich powodów.

Ponadto wnosili o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powodów jest bezzasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i przyjmuje je za własne.

Skarżący w apelacji wskazują na sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego. Niemniej jednak dalsza część zarzutów zdaje się wskazywać nie tyle na sprzeczność ustaleń Sądu ile na naruszenie przez Sąd art. 448 k.c. poprzez błędną oceną ustalonego stanu faktycznego w kontekście rozmiaru krzywdy powodów związanej z czynnościami przeszukania.

Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę na cel społeczny niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Bezspornym w sprawie było, iż strona powodowa wykazała niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej. W takiej sytuacji rzeczą powodów było wykazanie dobra osobistego, które tym niezgodnym z prawem działaniem przy wykonywaniu władzy publicznej zostało naruszone oraz co za tym idzie wykazanie rozmiaru krzywdy powstałej w związku z naruszeniem tego dobra osobistego.

Słusznie Sąd Rejonowy zauważył, iż strona powodowa nie zdołała wykazać dobra osobistego, które zostało naruszone w przypadku powodów podjętymi przez policjantów bezprawnymi działaniami. Sąd rozważał przedmiotową sprawę w kontekście naruszenia „spokoju domowego” na co wskazywałyby zeznania powódki D. S., inne dobra osobiste nie zostały nazwane przez powodów ani też nie zostało udowodnione ich naruszenie przez pozwanego.

Analiza treści art. 448 k.c. wskazuje na to, iż Sąd może ale nie musi przyznać zadośćuczynienia w przypadku zawinionego naruszenia dóbr osobistych. Sąd Okręgowy w pełni podziela pogląd Sądu Rejonowego, który wyjaśnia w sposób precyzyjny powody odmowy zasądzenia zadośćuczynienia. Uzupełniając to stanowisko dodatkowo należy podkreślić, iż przepis art. 448 k.c. w kontekście fakultatywności zasądzenia zadośćuczynienia był poddany kontroli konstytucyjnej. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 07.02.2005 roku SK 44/03 OTK seria A z 2005r. nr 2 poz. 13 stwierdził jednak, iż przepis ten w części w jakiej zawiera zwrot „Sąd może przyznać” jest zgodny z przepisami Konstytucji.

Zasądzenie zadośćuczynienia w przypadku naruszenia dóbr osobistych ma zatem charakter fakultatywny nie obligatoryjny. Przyjmuje się przy tym, iż zasądzenie zadośćuczynienia w oparciu o art. 448 k.c. nie musi mieć miejsca w każdym przypadku dyskomfortu psychicznego jaki powstaje w związku chociażby z niezgodnymi z prawem działaniami organu władzy publicznej. Nie ulega wątpliwości, iż powodowie w istocie na taki dyskomfort psychiczny się powoływali.

W przedmiotowej sprawie sytuacja jest bowiem szczególna. Funkcjonariusze policji nie wtargnęli bowiem na posesję powodów zaburzając ich spokój znaleźli się niej na zaproszenie M. S. po to aby odebrać poszukiwaną płaskorzeźbę. Czynności, które pierwotnie miały ograniczyć się jedynie do odebrania płaskorzeźby przekształciły się w czynności przeszukania. Bezpośrednio dotknięty tymi czynnościami był M. S. on zaalarmował pozostałych domowników. Zachowywał się jednocześnie od samego początku bardzo nerwowo co wzbudziło u funkcjonariuszy podejrzenia, że może coś ukrywać. To zachowanie skłoniło ich do podjęcia dalszych czynności do których istotnie nie mieli podstaw. Co ważne czynności nie naruszyły samego miru domu mieszkalnego bowiem policjanci nie wkroczyli do samego mieszkania powodów. Nie zostało wykazane aby ktokolwiek z osób postronnych widział te czynności.

Nie bez znaczenia w tych okolicznościach pozostaje także ugoda zawarta przez M. S. z organami (...) w której (...) wyraził ubolewanie z powodu zaistniałej sytuacji. Powyższe wskazuje, iż to on poczuł się najbardziej dotknięty zaistniałą sytuacją i już wcześniej zaczął poszukiwać w tym zakresie drogi prawnej składając zażalenie na samo przeszukanie, a następnie zażalenie na decyzje Prokuratora zatwierdzającą to przeszukanie. Dopiero zawarta ugoda stała się przyczynkiem dla pozostałych powodów którzy ani nie skarżyli czynności przeszukania ani też nie kwestionowali w inny sposób prawidłowości tych czynności do tego aby wystąpić na drogę procesu cywilnego przeciwko (...).

W efekcie należy zgodzić się z Sądem Rejonowym, iż w takich okolicznościach nie zachodziły podstawy do zasądzenia na rzecz powodów zadośćuczynienia.

Dolegliwość związana ze zdarzeniem nie przekroczyła bowiem u powodów takiego poziomu krzywdy aby uzasadniła zasądzenie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 385 k.p.c. należało apelacje powodów jako bezzasadną oddalić.

SSO Jarosław Gołębiowski SSO Dariusz Mizera del. SSR Mirosława Makowska